

ПРОТОКОЛ

ОТ

Второто заседание на Съвместната Междуправителствена комисия, създадена на основа на член 12 от Договора за приятелство, добросъседство и сътрудничество между Република България и Република Северна Македония, проведено в София на 17 юли 2022 година

Отчитайки развитието на приятелски отношения между държавите, основани на зачитане на принципите на равноправие и правото на самоопределение на народите,

Убедени в необходимостта от укрепване на сигурността, стабилността и сътрудничеството в Югоизточна Европа в дух на споделените евроатлантически ценности,

Подчертавайки необходимостта от преодоляване на отворените двустранни въпроси, възстановяване на доверието и стриктно изпълнение без по-нататъшно забавяне на Договора за приятелство, добросъседство и сътрудничество, подписан през 2017 г.,

Двете страни направиха преглед на прилагането на този Договор, приеха мерки за подобряване на двустранното сътрудничество и преодоляване на възникналите в изпълнението на Договора въпроси, при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Преглед на постигнатото в изпълнение на Договора за приятелство, добросъседство и сътрудничество между Република България и Република Северна Македония за периода от 10 юни 2019 г. до 30 юни 2022 г. в частта на секторното сътрудничество.
2. Приемане на Годишните доклади за работата на Съвместната мултидисциплинарна експертна комисия по историческите и образователни въпроси между Република България и Република Северна Македония.
3. Приемане на насоки за действия по изпълнение на Договора за приятелство, добросъседство и сътрудничество между Република България и Република Северна Македония за следващ период.
4. Подписване на Протокола от проведеното второ заседание на Съвместната междуправителствената комисия.

ПО ПЪРВА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД:

Преглед на политическия диалог и активности:

На равнище президент:

- 26-27 май 2021 г. – съвместно посещение на президента Румен Радев и президента Стево Пендаровски в Рим, по повод 24 май и отдаване на почит на делото на светите братя Кирил и Методий в Рим.

На ниво министър – председател:

- 5 юли 2019г., среща на министър-председателя на Република България г-н Бойко Борисов с министър-председателя на Република Северна Македония г-н Зоран Заев, в рамките на Срещата на върха по Западните Балкани;

- 1 август 2019г., Скопие, Дойран – посещение на министър-председателя на Република България г-н Бойко Борисов в Република Северна Македония;

- 10 ноември 2020г., София – посещение в София на министър-председателя на Република Северна Македония г-н Зоран Заев, в рамките на Срещата на върха на Берлинския процес;

- 17 юни 2021 г. – посещение в София на делегация, ръководена от министър-председателя на Република Северна Македония г-н Зоран Заев;

- 18 януари 2022г. - посещение на министър-председателя на Република България г-н Кирил Петков в Република Северна Македония;

- 25 януари 2022г. - Второ съвместно заседание между правителствата на Република България и Република Северна Македония;

На ниво министри на външните работи:

- 28 юни 2019 г. – посещение на министъра на външните работи на Република Северна Македония Никола Димитров в София, в качеството му на специален гост на 40-та среща на Съвета на министрите на външните работи на държавите-членки на Организацията за Черноморско икономическо сътрудничество (ОЧИС), по покана на Българското председателство на Организацията;

- 15 август 2019 г. – посещение на вицепремиера и министър на външните работи на Република България г-жа Екатерина Захариева в гр. Струмица и гр. Скопие, Република Северна Македония;

- 9 март 2020 г. – посещение на вицепремиера и министър на външните работи на Република България г-жа Екатерина Захариева в гр. Скопие, в рамките на събития, организирани по линия на съвместното председателство на Берлинския процес на Република България и Република Северна Македония;

- 9 октомври 2020 г. - посещение на министъра на външните работи на Република Северна Македония г-н Буяр Османи в Република България;
- 2 ноември 2020 г.- работна среща между министрите на външните работи на Република България г-жа Екатерина Захариева и на Република Северна Македония г-н Буяр Османи, в Берлин, Федерална република Германия;
- 10 ноември 2020 г. - посещение в Република България на министъра на външните работи на Република Северна Македония г-н Буяр Османи в рамките на среща на министрите на външните работи по Берлинския процес;
- 15 ноември 2021 г. – среща на министъра на външните работи на Република България г-н Светлан Стоев с външния министър на Република Северна Македония г-н Буяр Османи, в рамките на неформалната среща ЕС-ПСЮИЕ, в Брюксел;
- 17 юни 2021г. – среща на министъра на външните работи на Република България г-н Светлан Стоев с външния министър на Република Северна Македония г-н Буяр Османи в рамките на заключителния форум на ротационното председателство на Турция на Процеса за сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮИЕ), в Анталия
- 18 януари 2022г. - посещение на министъра на външните работи на Република България г-жа Теодора Генчовска в Скопие в рамките на посещение на министър-председателя на Република България г-н Кирил Петков в Република Северна Македония;
- 24 януари 2022 г. – посещение на делегация на МВНР на Република Северна Македония, водена от министъра на външните работи г-н Буяр Османи, в Република България;
- 4 февруари 2022 г. - посещение на министъра на външните работи на Република България г-жа Теодора Генчовска в гр. Скопие и провеждане на съвместно отбелязване с министъра на културата на Република Северна Македония г-жа Бисера Костадиновска-Стойчевска на 150 години от рождението на Гоце Делчев;
- 16 май 2022г. – среща на министъра на външните работи на Република България г-жа Теодора Генчовска и министъра на външните работи на Република Северна Македония г-н Буяр Османи в Брюксел;
- 4-5 юни 2022 г. – посещение на министъра на външните работи на Република България г-жа Теодора Генчовска в Република Северна Македония за провеждане на петата среща на експертните екипи на министерствата на външните работи на двете държави;
- 10 юни 2022 г. – среща на министъра на външните работи на Република България г-жа Теодора Генчовска и министъра на външните работи на Република Северна Македония г-н Буяр Османи в Солун, в рамките на ПСЮИЕ;

На ниво Председател на парламент:

- 11 февруари 2020 г. - председателят на Народното събрание на Република България г-жа Цвета Караянчева присъстваше на церемонията по ратификацията на Протокола за присъединяване на Република Северна Македония в НАТО;
- 29 март 2022 г. – среща на председателя на Народното събрание на Република България г-н Никола Минчев с председателя на Събранието на Република Северна Македония Талат Джафери, в рамките на Конференцията на председателите на парламенти от страните от Европейския съюз, проведена в Словения.

Преглед на секторното сътрудничество

Договори, меморандуми, протоколи, подписани до януари 2022 г.

- 23 юли 2019 г., Охрид – подписан Протокол между правителството на Република България и правителството на Република Северна Македония в областта на борбата срещу трафика на хора;
- 20 август 2019 г. – подписан Меморандум за сътрудничество между Министерството на регионалното развитие и благоустройството на Република България и Министерството на местното самоуправление на Република Северна Македония за подобряване на политиката за трансгранично сътрудничество и местно самоуправление и укрепване на институционалния капацитет на Министерството на местното самоуправление за изпълнение на европейските политики и проекти;
- 20 септември 2019 г., подписан Протокол между Министерството на отбраната на Република България и Министерството на отбраната на Република Северна Македония във връзка с осигуряване на обучения за МИ – 17 и МИ – 24 в рамките на 2019 година;
- 2 октомври 2019 г., Скопие – подписан Договор между Центъра за оценка на риска по хранителната верига на Република България и Агенцията за храни и ветеринарство на Република Северна Македония за сътрудничество в областта на безопасността на храните и ветеринарната политика.

Междуведомствени работни групи

I. РГ1 - Междуведомствена работна група икономика, търговия и иновации

На 25 януари 2022 г. бе подписан Меморандум за разбирателство между ИАНМСП на Република България и Агенцията за насърчаване на предприемачеството на Република Северна Македония. На база на подписания меморандум и отчитайки полезността за развитието на двустранните икономически отношения, българската страна предлага да бъде организиран бизнес форум, съвместно с партньорите от Министерството на икономиката и Агенцията за насърчаване на предприемачеството на Република Северна

Македония, като бъдат прецизирани перспективни икономически сектори, като ИКТ, хранително-вкусова промишленост, фармацевтиката и др.

По време на проведното се заседание на **Работната група на 01 февруари 2022 г.** в гр. Скопие са обсъдени следните мерки за изпълнение:

1. Извършване на анализ-изследване за обединяване на фондове;
2. Разработване на модел на смесени заеми чрез банките за развитие и да се разработи модел на смесен капитал чрез различни фондове;
3. Хармонизация в икономиката за дейностите от взаимен интерес;
4. Проучване на възможностите за консолидиране на програми за развитие на селските райони;
5. Разработване на механизъм за прозрачност на инвестициите и защита правата на инвеститорите от двете страни;
6. Сключване на меморандум за сътрудничество между Фонда за управление на финансови инструменти в Република България и Фонда за иновации и технологично развитие на Република Северна Македония;
7. Сключване на меморандум за сътрудничество между министерствата на финансите на двете държави със специално отношение към частта обществени поръчки с цел разработване на механизми за стандартизиране на процедурите.

Определени са следните теми от взаимен интерес:

- **Подгрупа „Техническа помощ по хармонизация на законови и регулаторни норми на ЕС и търговия със страни извън ЕС“** със следните теми:

- Подгрупа „Обмяна на опит в областта на обществените поръчки“;
- Подгрупа „Иновации и инструменти“.

Постигнато бе принципно съгласие за следното:

- България да представи списък с инвестиционни компании с цел обсъждане на намаляването на административните бариери пред бизнеса;
- Оказване на техническа помощ за хармонизиране на политиките в определени области и обмен на добри практики;
- Организиране на форуми по клъстери, смесени програми за търговия и инвестиции, участие на камари;
- Обсъдена бе възможността за подписване на следните меморандуми:

- Меморандум за сътрудничество в областта на борбата с трансграничните измами;
- Меморандум за сътрудничество в областта на стандартизацията;
- Меморандум за сътрудничество в областта на акредитацията;
- Меморандум за сътрудничество в областта на метрологията;
- Меморандум за сътрудничество в областта на надзора на пазара и защитата на потребителите;
- Меморандум за сътрудничество в областта на иновациите между Национален иновационен фонд на Република България и Фонд за иновации и Фонда за иновации и технологично развитие на Република Северна Македония (ФИТР);

В областта на икономическото сътрудничество:

Разгледани бяха следните теми:

- Обмен на добри практики и техническа помощ за основните области на икономическата политика, свързани с индустриалната политика, интелигентната специализация, както и в областта на малките и средни предприятия (МСП), включително мерки, изпълнение и участие в програми на ЕС;
- Споделяне на опит в областта на хармонизирането на националното законодателство с европейското в областта на небанковия финансов сектор, предприемачеството и индустриалната политика;
- Подкрепа за Глава 20 (Предприятия и индустриална политика);
- Насърчаване на възможности за сътрудничество между камари, факултети и бизнеси за съвместно кандидатстване по европейски програми и фондове (по-ефективно използване на възможностите, предлагани от Програмата за единния пазар на ЕС), HORIZON Europe и др.
- Обмен на опит и техническа помощ (TAIEX) относно създаването на мерки и дейности за развитие на предприемачеството и конкурентоспособността на МСП, ангажиране на експерти от Република България в областта на координирането на бизнес и браншови политики в Глава 20;
- Подготовка за провеждане на Втора сесия на Междуправителствената комисия за икономическо сътрудничество;
- Идентифициране на приоритетни сектори за развитие и приемственост на приоритетните сектори за развитие;
- Осигуряване на защита на бизнеса и инвеститорите от двете страни;
- Насочване на стратегически инвестиции от двете страни в сферата на инфраструктурата, образованието, телекомуникациите, медиите, банковия сектор и др.;

- Обмен на информация за модела за подкрепа на МСП, както и за бизнес инфраструктурата за подкрепа на МСП (бизнес центрове, инкубатори, технологични центрове и др.);
- Обмен на добри практики и техническа помощ за основните стълбове на икономическата политика, свързани с индустриалната политика (включително зелена и цифрова трансформация на бизнес сектора).

В областта на селското стопанство :

На 25 януари 2022 г. бе подписан бе Меморандум за разбирателство между Министерството на земеделието, горите и водното стопанство на Република Северна Македония и Министерството на земеделието на Република България за сътрудничество в областта на селско стопанство, селскостопански науки, селски райони и горско стопанство.

По време на първото заседание на РГ от българска страна е предложено на партньорите от Република Северна Македония да се окаже експертно съдействие чрез обучение на експерти в тези области. Обмяна на опит при прилагането на държавната политика в областта на качеството и безопасността на храните, здравеопазването на животните, здравето на растенията и граничния контрол.

Обсъдени бяха възможностите Министерствата на земеделието да създадат съвместна работна група на експертно ниво, където ще се обменя опит и ще се установи сътрудничество в следните области:

- Прилагане на инструментите за предприсъединителна помощ в ЕС;
- Селскостопански науки;
- Горско и ловно стопанство;
Производство, биопроизводство и биотехнологии в земеделието и животновъдството;
- Транснационално сътрудничество в селските райони.

В областта на финансите

- Предоставяне на техническа помощ за изготвяне на анализ на степента на съответствие на националното законодателство с решенията на Съда на Европейския съюз в областта на свободното движение на капитали (Глава 3.04 Свободно движение на капитали) и изготвяне на пътна карта с дейности и срокове за прилагане на правилата на ЕС за свободно движение на капитали;

- Оказване на техническа помощ за хармонизиране на националното законодателство с Регламент 1233/2011 и споделяне на опит и добри практики от дейността на Българска банка за развитие;

- Подготовка за сключване на Меморандум за сътрудничество в областта на борбата с трансграничните измами с цел създаване на Съвместна работна група за борба с

трансграничните измами, като се има предвид системата за интегрирано управление на границите;

- По-нататъшно задълбочаване на сътрудничеството и обмена на надзорна информация между Комисията за финансов надзор на Република България и Комисията по ценните книжа и борсите на Република Северна Македония, на основата на подписания през 2004 г. Меморандум за взаимопомощ и обмен на информация по въпросите на надзора върху ценните книжа между двата органа;

- По-нататъшно задълбочаване на сътрудничеството и обмен на надзорна информация между Комисията за финансов надзор на Република България и Агенцията за застрахователен надзор на Република Северна Македония в рамките на Меморандума за взаимопомощ и обмен на информация по въпросите на застрахователния надзор между двата органа;

- Комисията за финансов надзор на Република България и ресорните органи на Република Северна Македония да проведат дискусия по конкретни области, в които IFC може да помогне за хармонизиране на националното законодателство на Република Северна Македония с достиженията на европейското право, както и като разгледа различни варианти за осъществяване на такава подкрепа.

II. РГ 2 – Междуведомствена работна група по инфраструктура, транспорт, свързаност

В рамките на сектор инфраструктура и регионална политика беше постигнат следния напредък по идентифицираните през месец януари 2022 г. приоритетни направления:

Подготовка на програмата за трансгранично сътрудничество между Република България и Република Северна Македония 2021 – 2027 г., съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие и Инструмента за предприсъединителна помощ.

На онлайн заседание на 11 март 2022 г. Съвместната работна група (СРГ) за разработване на програмата между Република България и Република Северна Македония одобри финалната версия на програма INTERREG VI-A ИПП България Северна Македония 2021-2027. СРГ даде мандат на МРРБ на Република България в качеството му на Управляващ орган да подаде програмата в Европейската комисия и да проведе преговори до нейното одобрение.

Правителството на Република България одобри съдържанието на програма Интеррег VI-A ИПП България – Северна Македония 2021-2027 и ангажиментите на Република България да осигури национално публично съфинансиране в размер на 15 %. Правителството също така даде мандат на заместник министър-председателя и министър на регионалното развитие и благоустройството да подпише писмо за подкрепа по програмата. Във връзка с

подаване на програмата към Европейската комисия писмо за подкрепа по програмата бе предоставено от министъра на местното самоуправление на Република Северна Македония.

Създаване на условия за реализирането на стратегическия инфраструктурен проект „Изграждане на нов ГКПП между общините Струмјани и Берово“, предвиден за финансиране по програмата за трансгранично сътрудничество между Република България и Република Северна Македония 2021 – 2027 г.

На 14 април 2022 г. беше проведено първо официално заседание на Смесената експертна комисия в гр. София за определяне на параметрите на ГКПП Струмјани-Берово, като основа за техническо проектиране. На първото заседание бяха предложени за обсъждане и приемане Вътрешни правила за работа на Смесената експертна комисия. Представени и обсъдени бяха принципните позиции на двете страни по отношение актуалността на междуправителствената спогодбата от 1999 г. за откриване на нов международен пътен граничен контролно-пропускателен пункт между двете страни.

3. Изпълнение на Меморандума за разбирателство между Министерството на регионалното развитие и благоустройството на Република България и Министерството на местното самоуправление на Република Северна Македония от 20 август 2019 г.

На 10 февруари 2022 г. в гр. София беше проведено първо официално заседание по Меморандума за разбирателство между Министерството на регионалното развитие и благоустройството на Република България и Министерството на местното самоуправление на Република Северна Македония от 20 август 2019 г. Като основна дискуссия в панел „Регионална политика“ бяха обсъдени добрите практики в изработване и прилагане на политики за регионално развитие в Република България и Република Северна Македония, свързана с изграждане на капацитет на регионално ниво и децентрализацията на управлението. На заседанието беше представен опитът на Република България за мостово финансиране на европейски проекти на общините от фонд “ФЛАГ” и за защита на финансовите интереси на ЕС посредством системите за администриране на нередности. Въз основа на договореностите от заседанието, бяха направени следните инициативи:

В периода 31 март – 1 април 2022 г. Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ) организираха съвместно форум на общините от трансграничния район България - Северна Македония с цел създаване на условия за по-тясно взаимодействие и подготовка на съвместни проекти, обмяна на опит и знания за по-пълноценно включване в програмата за трансгранично сътрудничество. В събитието се включиха премиерът на Република България Кирил Петков, вицепремиерът и министър на регионалното развитие и благоустройството Гроздан Караджов, министърът на местното самоуправление на Република Северна Македония Горан Милевски и 26 кметове на общини от областите

Благоевград и Кюстендил и Североизточен, Източен и Югоизточен планови региони. В рамките на форума бяха представени постигнатите резултати по настоящата програма между България и Северна Македония 2014-2020, както и приоритетите и възможностите за финансиране на общински проекти по новата програма за периода 2021- 2027 г.

В процес на разработване е анализ на възможностите Фонд "ФЛАГ" към МРРБ да послужи като модел на партньорите от Република Северна Македония за осигуряване на мостово финансиране за общински проекти, включително трансфер на ноу-хау и/или осигуряване на заемни средства за общини от Република Северна Македония, които участват в проекти по бъдещата програма България-Северна Македония 2021-2027.

Сътрудничество в областта на транспорта

От началото на 2022 г. до момента в областта на транспорта са предприети следните действия и са постигнати следните резултати:

На 18 януари 2022 г. в гр. Скопие се проведе среща между министъра на транспорта и съобщенията на Република България г-н Николай Събев и министъра на транспорта и комуникациите на Република Северна Македония г-н Благой Бочварски. По време на срещата беше постигнато съгласие за откриване на въздушната линия София-Скопие и бяха обсъдени възможностите за ускорено развитие на железопътната и пътната инфраструктура по направлението на Коридор 8.

В рамките на първото заседание на Междуведомствената работна група между Република България и Република Северна Македония „Инфраструктура, транспорт и свързаност“ на 25 януари 2022 г. министрите на транспорта и съобщенията на двете държави очертаха следните приоритетни направления за съвместна работа в областта на транспорта:

- ускорени действия по реализация на железопътното направление София-Скопие;
- изпълнение на дейности за съвместна експертна помощ за проектирането на железопътната връзка и тунела между железопътните инфраструктури на двете страни;
- предприемане на съвместни действия от страна на Република България, Република Северна Македония и Република Албания пред службите на Европейската комисия за включването на връзката София – Скопие – Тирана – Дурас в направлението на предложени нов коридор „Западни Балкани“;
- откриване на директна въздушна линия София-Скопие.

В рамките на посоченото заседание бяха подписани следните документи:

- Меморандум за разбирателство за развитието на жп връзка София-Скопие между Република България и Република Северна Македония;

- Съвместно изявление в областта на автомобилния и въздушния транспорт между министрите на транспорта на Република България и Република Северна Македония.

На 10 февруари 2022 г. в гр. София бе **проведено второто заседание на Междуведомствената работна група** за сътрудничество с Република Северна Македония в областите инфраструктура, транспорт и свързаност. В рамките на срещата бяха обсъдени следните теми:

- откриващ полет на въздушна линия София – Скопие;

- обсъждане на резултатите от заседанието на Смесената комисия по международен автомобилен транспорт между Република България и Република Северна Македония;

- съгласуване на проект на писмо от министрите на транспорта на Република България, Република Северна Македония и Република Албания с искане за среща с Европейската комисия по повод включването на връзката София – Скопие – Тирана – Дурас в направлението на предложени нов коридор „Западни Балкани“ в контекста на ревизирането на Регламента относно насоките на Съюза за развитието на Трансевропейската транспортна мрежа;

В изпълнение на подписаното на 25 януари 2022г. съвместно изявление на 10 февруари 2022 г. в гр. София се проведе и заседание на Смесената комисия по международен автомобилен транспорт между България и Република Северна Македония. В рамките на срещата беше обсъдена годишната квота от разрешителни за автомобилен превоз на товари за и от трети страни, както и въпроси, свързани с превоза на пътници, за което беше подписан Протокол.

На 11 февруари 2022 г., в изпълнение на постигнатите договорености, се състоя откриващият полет по въздушната линия София-Скопие.

На 4 март 2022 г., в изпълнение на постигнатите договорености, министърът на транспорта и съобщенията на Република България г-н Николай Събев изпрати писмо до министрите на транспорта на Република Северна Македония и Република Албания за разглеждане и одобрение на проект на съвместно писмо до еврокомисарите Адина Вълян и Оливер Вархей с искане за включването на железопътната линия Скопие-Дуръс в основната мрежа и цялата жп линия Скопие-Дуръс в Европейския транспортен коридор „Западни Балкани“.

На 7 март 2022г., в Кюстендил, се проведе и среща на генералните директори на ДП НКЖИ на Република България и ЖП „Железници на Република Северна Македония – Инфраструктура“ по въпроси на железопътното направление София – Скопие.

На 14 март 2022г. беше изпратено допълнително писмо до министрите на транспорта на Република Северна Македония и Република Албания, с искане за предоставяне на информация за дейностите по изграждане на транспортната инфраструктура, които се предвижда да се изпълнят в Република Северна Македония и Република Албания до 2030г.,

както и беше отправено предложение за провеждане на съвместна среща с европейския комисар по транспорта г-жа Адина Вълян и комисаря по съседство и разширяване г-н Оливер Вархей в Брюксел, в средата или края на април 2022 г.

На 14 март 2022г. беше изпратено писмо до министъра на транспорта и комуникациите на Република Северна Македония с молба за предоставяне на слотове, които да способстват в максимална степен за развитието на въздушната линия.

Наред с това предстои работа по продължаване на дейностите за изграждане на липсващата трансгранична връзка и модернизация на участъците от направлението София-Скопие в срок до 2030 г.

Сътрудничество в областта на съобщенията:

На 25 януари 2022г. между министъра на транспорта и съобщенията и министъра на електронното управление на Република България, от една страна, и министъра на информационното общество и администрацията на Република Северна Македония беше подписано Съвместно изявление между Република България и Република Северна Македония, с което двете страни се обединяват около желанието да намалят международните тарифи по между си в полза на гражданите на двете държави, като взаимно си съдействат за подписване на двустранно споразумение, което да бъде ратифицирано от парламентите на двете държави, с цел мобилните оператори в двете страни да положат необходимите усилия за намаляване цените на едро за терминиране на повиквания, които водят до високи цени на мобилни разговори, SMS и обмен на данни в роуминг, до достигане на пределните нива в Европейския съюз.

През месец февруари 2022 г. бяха проведени срещи с българските телекомуникационни оператори за предварително обсъждане на възможностите за намаляване на цените на роуминга с Република Северна Македония.

На 10 февруари 2022 г. се проведе среща с представители на Агенцията за електронни съобщения на Република Северна Македония, с оглед определяне на бъдещи стъпки за изпълнение на договореностите за намаляването на роуминга чрез максимално използване на възможностите, предвидени в Меморандума за разбирателство за намаляване на международните тарифи за роуминг за телекомуникационни услуги, подписан на 23 ноември 2017 г. в Струмица. В резултат на срещата между двете страни са договорени следните стъпки:

- провеждане на срещи на политикоопределящия орган с регулатора и с операторите на национално ниво в Република България и в Република Северна Македония;
- провеждане на срещи (виртуално или присъствено) между министерствата, регулаторите и операторите на Република България и Република Северна Македония с цел обсъждане на

вариантите за хармонизиране на цените на едро в съответствие с Европейския роуминг пазар, съобразено с цените на едро, прилагани в ЕС;

- информирание на ЕК за предприетите действия за намаляване на цените на роуминга;
- изменение, на база постигнатите резултати, на Меморандума за разбирателство за намаляване на международните тарифи за роуминг за телекомуникационни услуги, подписан на 23 ноември 2017 г. в Струмица като механизъм за постигане на по-ниски цени за крайните потребители.

След срещата на 10 февруари 2022 г. бяха проведени няколко срещи на ниво регулатори от двете страни, като на тях се обсъжда подписването на двустранен меморандум, в който да е разписан процесът на намаляване на цените на роуминга във времето с посочени конкретни цени по месеци.

Сътрудничество в областта на енергетиката:

В рамките на отчетния период бяха проведени три заседания на Междуведомствената работна група за сътрудничество с Република Северна Македония „Инфраструктура, транспорт и свързаност“ в сектор „Енергетика“.

Сред темите на заседанието, проведено се на 25 януари 2022 г., в гр. София, бяха съвместни проекти за повишаване на енергийната сигурност на двете страни.

В сектор Енергетика българската страна представи информация за изпълнение на поетите ангажименти относно реализацията на съвместни проекти, допринасящи за повишаване на енергийната сигурност, диверсификация на източниците и маршрутите за доставка на природен газ, изграждане на енергийна междусистемна свързаност и либерализация на електроенергийния пазар в региона на Югоизточна Европа. Двете страни потвърдиха наличието на активен диалог между „Булгартрансгаз“ ЕАД и „Национални енергийни ресурси“ АД, гр. Скопие (НЕР АД), във връзка с предпроектното проучване за втори газов интерконектор, в изпълнение на Договора за приятелство, добросъседство и сътрудничество между Република България и Република Северна Македония, Меморандума за разбирателство за сътрудничество в областта на природния газ между Министерството на енергетиката на Република България и Министерството на икономиката на Република Северна Македония, и Споразумението между газопреносните оператори на двете страни. Освен с НЕР АД, „Булгартрансгаз“ ЕАД е в сътрудничество и с оператора на газопреносната система на Северна Македония „ГА-МА“ ЕАД, във връзка с проектоспоразумението за междусистемно свързване.

На заседанието на Междуведомствената работна група „Инфраструктура, транспорт и свързаност“, проведено се на 10 февруари 2022 г., бяха представени и обсъдени теми, свързани с възможностите за диверсификация на доставките на природен газ за Република Северна Македония, обединението на електроенергийните пазари „ден напред“ между

двете страни, въвеждането на Европейски регламент CACM (Capacity Allocation and Congestion Management) в законодателството на Република Северна Македония, правилата за търговия с електрическа енергия, както и въпроси относно подготовката, и внасянето на изменения в процедурите на SDAC (Single Day-Ahead Coupling).

Технически Република България може доставя природен газ за Република Северна Македония по единствената съществуваща връзка Кюстендил - Жидилово. Към момента липсва подписано Споразумение за междусистемна свързаност между двете страни. Причината е, че тече трансформация по обединението на двете дружества от Република Северна Македония, занимаващи се с пренос на природен газ - „НЕР“ и „ГА-МА“. Едва след сливането на двете компании ще бъде подписано Споразумение с „Булгартнасгаз“ ЕАД, което ще осигури преноса на допълнителни количества природен газ от Република България към Република Северна Македония и ще допринесе за по-голяма утилизация на съществуващия технически капацитет.

„Булгартрансгаз“ ЕАД е в процес на изпълнение на проект за разширение и удвояване на капацитета на подземното газохранилище „Чирен“ (ПГХ Чирен). Очаква се проектът да завърши през последното тримесечие на 2024 г., а от 01.01.2025 г. съоръжението да бъде въведено в експлоатация. Успешното приключването на проекта за увеличаване на капацитета на газохранилището в Чирен ще окаже съществено влияние и върху развитието на пазарите на природен газ в Република Северна Македония, тъй като компаниите там ще могат да се възползват от флукуациите на цените през летния и зимния период, а това ще доведе до повишаване на конкурентоспособността им.

„Булгартрансгаз“ ЕАД чрез дъщерната си компания – „Газов хъб Балкан“ ЕАД, оперира платформа за търговия с природен газ, на която се предлагат разнообразни продукти - краткосрочни (в рамките на деня, „ден напред“, уикенд и седмични) и дългосрочни. За да балансира и повиши ликвидността на системата, бъдещият оператор на газопреносната мрежа на Република Северна Македония ще трябва да въведе тези продукти. В тази връзка страната ни предлага на партньорите си от Република Северна Македония обмяна на опит и добри практики, натрупани по време на опериране на платформата.

На 25 март 2022 г. в гр. Скопие се проведе третото заседание на междуведомствената работна група „Инфраструктура, транспорт и свързаност“, част „Енергетика“.

Основна тема на заседанието беше обсъждането на сътрудничеството в областта на природния газ - по-конкретно междусистемната газова свързаност и актуалното състояние на проекта за интерконектор Петрич-Струмица. Двете страни отчетоха, че реализацията на мащабни инфраструктурни газови проекти в региона на Югоизточна Европа, в т.ч. разширението на ПГХ Чирен и терминала за втечен природен газ край гр. Александрополис, ще доведат до осигуряване на конкурентни цени на пазара на природен газ, по-висока сигурност на доставките и диверсификация на източниците, и маршрутите. Бе обсъдена и възможността за подписване на правнообвързващ документ: „Пътна карта

за развитие на сътрудничеството между Република България и Република Северна Македония в областта на природния газ“.

Документът включва:

- Прецизиране на минималното входно налягане в газопреносната система на РСМ, с цел увеличаване на капацитета на (IP) Кюстендил/Жидилово;
- Сключване на Споразумение за междусистемно свързване на газопреносните мрежи в (IP) Кюстендил/Жидилово;
- Дългосрочно резервиране от страна на Република Северна Македония на капацитет за съхранение (до 250 млн.куб.м.) в ПГХ Чирен, в рамките на допълнителния капацитет при неговото разширение;
- Провеждане на обвързващ пазарен тест и дългосрочно резервиране от страна на Република Северна Македония на капацитет за пренос през интерконектор Република България-Република Северна Македония;
- Транспониране в максимална степен в законодателството на Република Северна Македония на регулаторната рамка на ЕС в газовия сектор;
- Интегриране на пазарите на природен газ в Република България и Република Северна Македония (като първа фаза - на принципа на Satellite Market).

„Булгартрансгаз“ ЕАД поддържа комуникация с НЕР АД относно изграждането на нова междусистемна връзка между Република България и Република Северна Македония. За развитието на този проект двете дружества са подписали Споразумение за сътрудничество, според което задължително следва да бъде разгледан вариант с трасе Петрич-Струмица. Целесъобразността на свързването на интерконектора Петрич-Струмица с разширяващата се газопреносна система на Република Северна Македония, например в района на Неготино, не подлежи на съмнение, но техническото и инвестиционното решения са изцяло в правомощията на македонската страна.

„Булгартрансгаз“ ЕАД разполага с предварително проучване за втори интерконектор по трасето Петрич-Струмица. Реализацията на проекта зависи от наличието на пазарен интерес от страна на ползвателите на мрежите на двата газопреносни оператора.

РГЗ – Междуведомствена работна група „Европейско сътрудничество - зелен преход и дигитална трансформация, върховенство на закона“

След учредителната среща на Работните групи, проведена на 25 януари 2022 г. по време на съвместно заседание на правителствата на Република България и Република Северна Македония, второто и третото заседание на групата се състояха респективно на **10 март 2022 г. (в София)** и на **4 април 2022 г. (в Скопие)**.

По време на двете срещи са подписани следните двустранни документи:

- Меморандум за разбирателство относно сътрудничество в пощенската сфера между „Български пощи“ ЕАД и АД „Поща на Северна Македония“;

- Двугодишна програма за периода 2022-2023 г. между Министерството на околната среда и водите на Република България и Министерството на околната среда и пространственото планиране на Република Северна Македония за изпълнение на действащото двустранно Споразумение за сътрудничество в областта на околната среда и водите;
- Електронна Декларация за сътрудничество в областта на електронните удостоверителни услуги и електронната идентификация.

По време на третото заседание на работната група заместник министър – председателят на Република България по климатични политики и министър на околната среда и водите г-н Борислав Сандов обяви началото на проект „Укрепване на институционалния и административен капацитет за водене на преговори по Глава 27 „Околна среда“ на Министерството на околната среда и пространственото планиране на Република Северна Македония и регионалните му структури в процеса по присъединяване към ЕС“. Проектът е разработен от Министерството на околната среда и водите на Република България и е насочен към подобряване на диалога и сътрудничеството с Република Северна Македония. Финансирането е осигурено по линия на българската Официална помощ за развитие.

Годишна програма на Работна група „Европейско сътрудничество - зелен преход и дигитална трансформация, върховенство на закона“

В хода на второто и третото заседание на Работна група III са идентифицирани и инициирани съвместни дейности и инициативи, съобразно отделните направления в обхвата на Работна група „Европейско сътрудничество - зелен преход и дигитална трансформация, върховенство на закона“. Тези дейности са заложили в проект на Годишна програма на Работна група „Европейско сътрудничество - зелен преход и дигитална трансформация, върховенство на закона“.

Работната програма обхваща периода до края на 2022 г. В проекта на програма са предвидени следните съвместни дейности.

Ефективно управление

1. „Европа на моите мечти“- писмен конкурс за деца

Конкурсът цели децата от двете страни на границата да споделят своите мисли за това какъв трябва да бъде светът и ЕС, за какво бъдеще на своите страни мечтаят. Най-добрите писма ще бъдат отличени със семейна почивка в топ дестинации в другата страна – т.е. спечелилите от Република България отиват на Охридското езеро, а тези от Република Северна Македония - в Златни пясъци.

2. Обмен на най-добри практики във връзка с изпълнението на Оперативна програма „Добро управление“

3. Провеждане на съвместна лидерска Академия между Република България и Република Северна Македония и двустранни форуми за обмен на опит в публичното управление

Двете държави ще организират съвместни форуми в областта на различни реформи в публичната администрация (административно обслужване, електронно управление, прозрачност, антикорупционни политики и др.). Предвижда се двустранните форуми да се проведат в София и Скопие.

Участници в Академията ще бъдат експерти от администрациите на двете държави. Първото издание ще се проведе в Република България, област Бургас. Второто издание ще се проведе в Република Северна Македония. Академията ще включва по 15 представители от държавната администрация на двете държави. Всяка институция ще трябва да поеме разходите за участие в програмата – транспорт, хотелско настаняване и командировъчни. Програмата ще бъде сформирана на база на предложения на Института по публична администрация на Република България и Министерството на информационното общество и администрацията, Република Северна Македония, като ще включва лектори/фасилитатори и от двете страни.

4. Обмен и развитие на гражданското общество между Република България и Република Северна Македония

Дейностите в тази област имат за цел повишаване на знанията и ноу-хау на представители на централната власт и организациите на гражданското общество относно съществуващия механизъм, процедури и финансиране за подкрепа на гражданското общество и гражданския плурализъм в Република България и Република Северна Македония. Двете държави работят за създаването на съвместен фонд в подкрепа на сътрудничеството на организациите на гражданското общество в Република България и Република Северна Македония.

Зелен преход, опазване на околна среда

1. „Укрепване на институционалния и административен капацитет за водене на преговори по Глава 27 „Околна среда“ на Министерството на околната среда и пространственото планиране на Република Северна Македония и регионалните му структури в процеса по присъединяване към ЕС“.

2. Изпълнение на Споразумението между Министерството на околната среда и водите на Република България и Министерството на околната среда и пространственото планиране на Република Северна Македония за сътрудничество в областта на опазване на околната среда и водите.

Предстои провеждането на първата среща на Смесената комисия за сътрудничество в областта на околната среда и водите в София, дневният ред на която е в процес на подготовка.

Дигитална трансформация и електронно управление

1. Електронна Декларация за сътрудничество в областта на електронните удостоверителни услуги и електронната идентификация – подписана по време на третата среща на Работната група в Скопие на 4 април 2022 г.
2. Създаване на Съвместна Работна група – съгласно чл. 2 от Декларацията за сътрудничество.

Целта е да бъдат обменени добри практики между основните органи на държавната власт в областта на стратегическото планиране на електронните доверителни услуги и електронната идентификация, програмиране, управление и изпълнение на програми в съответствие с инструментариума на Европейския съюз за външна помощ, които целят да надграждат административните капацитет в партньорските институции.

В хода на работата си Работната група по Декларацията ще проучи възможността за сключване на споразумение, което да има за цел уреждане на отношенията относно взаимно признаване на електронни доверителни услуги, предоставяни от доставчиците на доверителни услуги в Република България и Република Северна Македония.

3. Анализ на трансграничните електронни услуги.
4. Сътрудничество между Националния екип за реагиране при инциденти в компютърната сигурност и този на Република Северна Македония.

Върховенство на закона

Работата в тази област между органите на държавната власт в Република България и Република Северна Македония има за цел да бъдат обменени най-добри практики във връзка с подобряване на висшето юридическо образование, съдебна реформа, антикорупционното законодателство и нормативната уредба относно конфискация на незаконно придобито имущество, регулиране на лобизма.

Планира се съвместно да се работи за:

1. Реална съдебна реформа

Към момента както властите в Република България, така и властите в Република Северна Македония установяват спешната необходимост от сериозни и решителни действия по отношение на съдебната реформа. Един от важните акценти в тази реформа е и качеството на капитала в правните институции, което зависи, на първо място, от качеството на юридическото образование.

2. Борба с корупцията и отнемане на незаконно придобито имущество

В светлината на планираните в Република България реформи на законодателството, насочено към борбата с корупцията и конфискацията на незаконно придобито имущество, е необходимо да се търсят по-практични и приложими решения. В тази връзка обмяната на опит с партньорите от Република Северна Македония ще е от изключително значение. От своя страна, Република България ще сподели своя опит в прилагането на сега действащото законодателство, проблемните области и идеите за подобряване на рамката.

3. Регулиране на лобистки дейности

Сътрудничество в областта на пощенските услуги

В контекста на предприетите от правителството на Република България действия за задълбочаване на сътрудничеството с Република Северна Македония в различни сфери на икономиката, „Български пощи“ ЕАД, в качеството си на оператор със задължение за предоставяне на универсалната пощенска услуга на територията на страната, инициира разговори с представители на АД „Поща на Северна Македония“. В резултат на това, по време на Втората среща на Работна група „Европейско сътрудничество - зелен преход и дигитална трансформация, върховенство на закона“ беше подписан „Меморандум за разбирателство относно сътрудничество в пощенската сфера“ между двата национални пощенски оператора.

Двете пощенски администрации ще формират работни групи, които да проучат възможностите за сътрудничество в сферата на развитие на международните пощенски услуги и електронната търговия, както и възможностите за осъществяване на съвместни проекти в рамките на програми за трансгранично сътрудничество, предприсъединителните фондове на Европейския съюз, предвидени за Република Северна Македония, Фонда за качество на услугата на Всемирния пощенски съюз и други.

„Български пощи“ ЕАД и АД „Поща на Северна Македония“ се договориха да си оказват взаимна подкрепа по отношение на участието в международни организации в пощенската сфера и да си обменят добри практики и ноу-хау за развитие на иновативни услуги.

РГ4 - Междуведомствена работна група по туризъм, култура, наука и образование, младеж и спорт

На проведеното на 22 март 2022 г., в София, съвместно заседание на РГ 4 са подписани няколко двустранни договорености, които са предпоставка за развитие и разширяване на междудържавните отношения в различни области.

1. Програма между правителството на Република България и правителството на Република Северна Македония за сътрудничество в областта на образованието и науката за периода 2022 - 2025 година:

Програмата актуализира правната база за сътрудничество в областта на образованието и науката, съобразно новите тенденции, възможности и нужди на двете страни. Осигурява се възможност за предоставяне на стипендии за пълен и частичен срок на обучение на студенти, специализанти, докторанти. Насърчава се подписването на преки споразумения между висшите училища, насочени към стимулиране на студентската мобилност, академичния обмен, както и на изследователи, реализирането на съвместни проекти в специалности от взаимен интерес и други дейности, както и сътрудничеството в рамките на програмите „Еразъм+“ и „Хоризонт Европа“. Предоставя се възможност на изследователи от Република България и Република Северна Македония от всички области на хуманитарните, социалните и природните науки да провеждат под ръководството на своите домакини съвместни изследвания с водещи изследователски групи в университети и научни организации.

2. Програма за сътрудничество в областта на културата между Министерството на културата на Република България и Министерството на културата на Република Северна Македония за периода 2022-2025 година:

Програмата включва нови предложения и идейни проекти за партньорство, които да разширят и разнообразят спектъра на двустранното културно сътрудничество. Същевременно е по-обхватна по отношение на области на дейност и съдържа по-конкретни параметри. Регламентират се възможностите за сътрудничество в сферата на сценичните и визуалните изкуства, музеите, културното наследство, книгоиздаването и книгоразпространението, библиотечното дело, филмовото изкуство и нематериалното културно наследство. Програмата създава и благоприятна рамка за задълбочаване на сътрудничеството в областта на културните и творческите индустрии, както и в международен план – на ниво участие в програмите на Съвета на Европа, Европейския съюз и др. в областта на културата и опазването на културното наследство. Документът осигурява възможност и за активизиране развитието на сътрудничеството между Културно-информационния център на Република България в Скопие и на Културно-информационния център на Република Северна Македония в София.

3. Меморандум за разбирателство между Министерството на младежта и спорта на Република България и Агенцията за младежта и спорта на Република Северна Македония за сътрудничество в областта на младежта и спорта:

Целта на двете страни е да бъдат укрепени близките отношения между двете държави чрез насърчаване на сътрудничеството в развитието на младежта и спорта на принципа на реципрочност, взаимно разбирателство и полза. Република България и Република Северна Македония ще организират програми за младежки обмен и насърчаване на доброволчески

проекти. Ще се работи и по представянето на съвместни проекти пред международните институции. В областта на спорта Меморандумът засяга обмяната на опит между треньори, експерти, специалист и изследователи. Ще се насърчава и сътрудничеството между спортните организации на двете страни. Текстът засяга и сътрудничество в борбата срещу допинга в спорта, както и улесняването на отношенията между федерации, клубове и всички заинтересовани лица чрез организирането на спортни събития. Освен това ще бъдат обменяни и идеи за модернизация на спортната инфраструктура.

4. Меморандум за сътрудничество между националните агенции за Програма „Еразъм+“ на Република България и Република Северна Македония и Европейския корпус за солидарност:

Дейностите в Меморандума ще се финансират по Програма „Еразъм+“. До момента, двете страни успешно са реализирали редица младежки проекти, в които се включват студенти и преподаватели както от Република България, така и от Република Северна Македония. Ще бъдат проведени заложи в плана за действие събития, по две във всяка от държавите. Направен е график за 2022 г., когато ще се развият всички тези дейности.

Сътрудничество в областта на туризма:

Текстът на Меморандум за сътрудничество в областта на туризма е подготвен и може да бъде подписан в кратък срок;

Инициатива за организиране на туристически турове за туристи от трети страни и изготвяне на обща програма за туроператори;

Разглеждане на инициатива за разкриване на авиолиния Охрид-Бургас и Охрид-Варна.

Сътрудничество в областта на отбраната:

Двете страни значително повишиха интензитета на сътрудничеството в областта на отбраната, в резултат на приемането на Република Северна Македония за пълноправен член на НАТО през 2020 г. В този контекст основен акцент на отбранителното двустранно сътрудничество е съвместната дейност в рамките на Алианса. Министерствата на отбраната и Въоръжените сили на двете държави имат традиционно добри отношения и конструктивен политико-военен диалог както в рамките на НАТО, така и на двустранна основа.

Основните приоритети на двустранното военно сътрудничество са свързани с провеждането на обучение, тренировки и съвместни учения на армиите на двете страни в рамките на НАТО и със страните-партньори. Ежегодно двете министерства на отбраната подписват годишни планове за военно сътрудничество. Подписаният двустранен план за 2022 година е с акцент върху сътрудничеството по линия на управление на човешките ресурси, обучение на военнослужещи от Република Северна Македония в България, обмен на опит по изграждането на резерв във Въоръжените сили, срещи на експертно ниво, обмен

на опит с посещения по линия на военно-полицейските сили и армиите на двете държави, както и обмен на почиващи военнослужещи.

Перспективните области за задълбочаване и развитие на отбранителното сътрудничество включват, но не се ограничават само до: обучение на военни лекари за нуждите на министерството на отбраната на Република Северна Македония; езиково обучение и тестване; участие в регионални инициативи в областта на отбраната; опазване, поддържане и възстановяване на българските военни паметници и военно-паметни места на територията на Република Северна Македония; принципна подкрепа и готовност за извършване, от страна на Република България, на операция по охрана на въздушното пространство по процедурите и в рамките на Интегрираната система на НАТО ; участие в проектите на НАТО и ЕС, свързани с Военната мобилност, включително изграждането на транспортна инфраструктура по Коридор 8; засилване на военното сътрудничество в контекста на новите решения за адаптиране на Алианса по отношение на изграждане на капацитет за въздържане и отбрана с фокус върху Източния фланг на Алианса; участие на Република Северна Македония във формираната в България многонационална бойна група на НАТО и не на последно място борбата с хибридните заплахи, киберсигурността и управлението на кризи.

Сътрудничество в областта на здравеопазването:

Подкрепа от Република Северна Македония за проект „Изграждане на център за ранна интервенция при деца с аутизъм в гр. Тетово“, финансиран по програма Официална помощ за развитие на Република България;

Подкрепа от Република Северна Македония за проект „Реконструкция и оборудване на Първи дневен център за младежи и възрастни с аутизъм в Република Северна Македония, с нестопанска асоциация „Моят малък свят““, финансиран по програма Официална помощ за развитие на Република България;

Подкрепа от Република Северна Македония за проект „Съвместна конференция на педиатри и детски пулмолози от Република Северна Македония и Република България на тема: Лечение, профилактика и превенция на Covid19 при деца“. Предвижда се участието и на двете министерства на здравеопазване. Проектът е финансиран по програма Официална помощ за развитие на Република България;

Подкрепа от Република Северна Македония за проект „Обучение на психолози за оценка на когнитивния и поведенчески статус на децата и младежите“. Проектът е предназначен за допълнителна квалификация на психолози в училища в Република Северна Македония за справяне с последствията от Covid19 . Проектът е финансиран от програма Официална помощ за развитие на Република България;

Подкрепа от Република Северна Македония за проект „Софтуер за подпомагане на ежедневно наблюдение на здравето на пациенти с диабет тип 2“. Проектът е

предназначен за семейни лекари и ендокринолози в Република Северна Македония. Проектът е финансиран по програма Официална помощ за развитие на Република България;

Подкрепа от Република Северна Македония за проект „Отдаване под наем на клиничен аудиометър за нуждите на Института за рехабилитация на слуха, говора и гласа“ - Многопрофилна болница Скопие. Проектът е предназначен за семейни лекари и ендокринолози в Република Северна Македония. Проектът е финансиран по програма Официална помощ за развитие на Република България;

Подкрепа от Република Северна Македония за проект „Повишаване на капацитета на маммографския скрининг“. Отдаване под наем на първия мобилен дигитален маммограф за нуждите на Министерството на здравеопазването на Република Северна Македония. Проектът е предназначен за семейни лекари и ендокринолози в Република Северна Македония. Проектът е финансиран от програма Официална помощ за развитие на Република България.

ПО ВТОРА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД:

Правителствата на Република България и на Република Северна Македония приемат докладите на Съвместната мултидисциплинарна експертна комисия по исторически и образователни въпроси (наричана по-нататък „Комисията“) за периода 2019 – 2022 г. със следните забележки:

1. През отчетния период Комисията проведе 13 заседания. Към този Протокол се прилагат годишните доклади от Съвместната мултидисциплинарна експертна комисия по историческите и образователни въпроси за целия отчетен период. Работата на Комисията се оценява под очакванията, зададени с Протокола от заседанието на Съвместната междуправителствена комисия от 2019 г. по чл. 12 от Договора от 2017 г.

2. Двете страни окуражават Комисията да активизира дейността си и да постигане ясни резултати, в съответствие с чл. 8 ал.2 от Договора от 2017г.

Двете правителства потвърждават своята подкрепа за Комисията, като се ангажират да създават благоприятна среда за нейната работа, да я насърчават да работи за повишаване на ефективността и постигане на конкретни резултати въз основа на строго научен дебат и с цел представяне на факти и събития от общата история, която свързва двете държави и народите им, в образователните системи на двете държави.

В своята работа Комисията да се придържа към разпоредбите на чл. 8, т. 2 от Договора за приятелство, добросъседство и сътрудничество, а именно „... да допринесе за обективното, основаващо се на автентични и основани на доказателства исторически извори, научно

тълкуване на историческите събития“. В съответствие с приложимите разпоредби от Договора от 2017 г., работата на Комисията не може да бъде едностранно прекратявана.

Двете страни, чрез компетентните министерства и органи на местно самоуправление, в срок до две години, да включат всички вече договорени резултати от работата на Комисията в съответствие с чл. 8 ал.2 от Договора в учебните програми, учебниците и релевантните учебни материали, като същите резултати да бъдат взети под внимание и в съответствие с тях да бъде приведено съдържанието на надписите на паметници, табели, информационни материали в музеи и други обекти с образователно и културно значение, както и релевантната информация в електронни информационни масиви с публична собственост.

Двете страни ще приведат в съответствие с препоръките на Комисията, в срок не по-дълъг от две години след одобряването им от Съвместната комисия по чл. 12, методическите указания, учебниците и други релевантни учебни материали, в съответствие с чл. 8 ал.2 от Договора.

Оригиналите на съответните исторически извори и литературни текстове да бъдат достъпни, използвани и представяни от съответните образователни институции при тяхното изучаване.

Всички бъдещи резултати от работата на Комисията ще се публикуват съвместно от двете страни в срок до шест месеца след приемането на договорените текстове от Съвместната Междуправителствена комисия по член 12 от Договора за приятелство, добросъседство и сътрудничество, но ако това не бъде извършено в посочения период, всяка страна ще има правото да ги публикува самостоятелно.

ПО ТРЕТА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД:

В съответствие с Договора от 2017 г. и взаимния интерес от утвърждаване на добросъседските и партньорски отношения, двете страни се ангажират да изпълняват следните мерки и дейности :

Правителството на Република България заявява готовност да даде съгласие за провеждане на първата Междуправителствена конференция на ЕС с Република Северна Македония с разбирането, че следващата Междуправителствена конференция за завършване на фазата на отваряне на преговорите за членство ще се проведе веднага след като Република Северна Македония включи в своята Конституция тези нейни граждани, които живеят на територията на тази държава и са част от други народи, какъвто е българският народ.

I. Мерки, които да бъдат предприети преди междуправителствената конференция за приключване на фазата на откриване на преговорите за членство на Република Северна Македония в Европейския съюз

Правителството на Република Северна Македония изразява съгласие, че следващата Междуправителствена конференция с ЕС за затваряне на фазата на отваряне на преговорите за членство на Република Северна Македония в ЕС ще се проведе след влизане в сила на измененията в Конституцията на Република Северна Македония за включване на тези нейни граждани, които живеят на територията на тази държава и са част от други народи, какъвто е българският народ, съгласно вътрешните процедури, включително чрез конституционен закон за тяхно прилагане.

Правителството на Република България заявява готовност веднага след приемането на заключения на Съвета, съгласно окончателното предложение на Френското председателство, да вдигне своите резерви по проекта на Споразумение между ЕС и Република Северна Македония за статута на ФРОНТЕКС.

Правителството на Република Северна Македония, в съответствие с чл. 11 ал. 5 от Договора, потвърждава ангажимента, че нищо от нейната конституция не може и не трябва да се тълкува, че представлява или някога ще представлява основа за намеса във вътрешните работи на Република България с цел защита на статута и правата на лица, които не са граждани на Република Северна Македония.

Двете страни да обменят, в съответствие с чл.12 от Програмата между правителството на Република България и правителството на Република Северна Македония за сътрудничество в областта на образованието и науката, копия на всички методически указания, учебници, учебни помагала и други релевантни учебни материали в образователната програма на двете държави.

Говор на омраза

Страните потвърждават ангажимента си за предприемане на действия срещу прояви на говор на омраза и определят министерствата на външните работи като институции за контакт и за информиране на компетентните институции при съвместното идентифициране на такива случаи при надписи върху обществени сгради и паметници, текстове в учебници и учебни програми, както и в публичното пространство.

Страните ще създадат, без забавяне, съответната процедура и конкретните стъпки за предприемане на бързи и ефективни действия при идентифицирането на такива случаи.

Двете страни ще предприемат ефикасни мерки за предотвратяване на недобронамерена пропаганда от страна на институции и агенции и ще обезкуражават дейности на частни субекти, насочени към подстрекателство на насилие, омраза или други подобни действия, които биха навредили на техните отношения.

Реабилитация на жертвите на репресии на комунистически период

Правителството на Република Северна Македония, в съответствие с Декларацията за извинение към жертвите от репресиите на режима в периода 1945-1990 г., приета през 2006 г. от Събранието на тогава Република Македония и в духа на Резолуцията на Европейския парламент за Европейската съвест и тоталитаризма от 2009 г., да препотвърди, че осъжда и се извинява за несправедливостите и репресиите, извършвани в миналото, пряко или косвено, от югославските комунистически власти срещу граждани въз основа на тяхното етно-политическо самоопределение, вкл. по отношение на българите.

Правителството на Република Северна Македония декларира, че ще създаде необходимата всеобхватна правна рамка за пълно отваряне на архивите на репресивния апарат на бившите служби на държавна сигурност от комунистическия период, включително полиция, цивилно и военно разузнаване и контраразузнаване в периода 1945-1991 г. Тази всеобхватна правна рамка ще създава ясни възможности за свободен, неограничен и своевременен достъп, проучване, право на ползване, публикуване и институционално съхранение и опазване на съответните документи.

България декларира, че вече е обезпечила и ще продължи да обезпечава достъп до архивите на репресивния апарат на бившите служби на държавна сигурност от комунистическия период, с което създава ясни възможности за свободен, неограничен и своевременен достъп, проучване, право на ползване, публикуване и институционално съхранение и опазване на съответните документи.

Темата за историята

При подписването на настоящия Протокол, страните ще публикуват, в срок от един месец, на интернет страниците на двете правителства всички резултати и препоръки от досегашната работа на Съвместната мултидисциплинарна експертна комисия по исторически и образователни въпроси.

В изпълнение на чл. 8 ал. 3 от Договора, двете страни приемат да честват съвместно през 2022 г. и 2023 г. всички общи исторически събития и личност, които вече са били договорени от Съвместната мултидисциплинарна експертна комисия по исторически и образователни въпроси. При наличие на политическа воля двете страни ще честват и други общи исторически събития и личности.

Правителството на Република Северна Македония ще подготви и представи примерен урок за 7-ми клас от образователната програма на Република Северна Македония по темата за Цар Самуил, в съответствие с препоръките на Комисията и в съответствие с чл. 8 ал.2 от Договора.

Съвместната мултидисциплинарна експертна комисия по исторически и образователни въпроси ще разработи и изпълнява план за работа, който предвижда провеждане между 8 и 10 заседания годишно.

II. Мерки, които да бъдат предприети след междуправителствената конференция за приключване на фазата на откриване на преговорите за членство на Република Северна Македония в Европейския съюз

Правителството на Република Северна Македония до началото на учебната година 2023-2024 г. да промени съдържанието на учебника по география за II година реформирано гимназиално образование във връзка с неоснователни етнически/териториални претенции.

Двете страни се съгласиха, при идентифициране на други случаи на неоснователни етнически/териториални претенции в учебници и учебни помагала, те да бъдат изтеглени от образователните им програми и тяхното съдържание да бъде променено.

Двете страни последователно ще се информират за всички промени на съдържанието на всички учебници, учебни помагала и методически указания в своята образователна програма и ще предоставят копия на новите издания.

Говор на омраза

Двете страни да продължат да обменят чрез дипломатически канали между министерствата на външните работи информация относно прояви на говор на омраза, идентифицирани при надписи и табели на обществени сгради и паметници, текстове в учебници и учебни материали, както и в публичното пространство на територията на другата страна и да информират в разумен срок за предприетите от съответната страна действия за отстраняване без забавяне на идентифицираните случаи на говор на омраза в публичното пространство.

Двете страни да гарантират, че държавното финансиране на нови книги, документални издания и списания, филми и друга художествена продукция, паметници на културата и чествания ще се осъществява в духа на Договора за приятелство, добросъседство и сътрудничество, като в този контекст всеки субект, финансиран от държавата, ще потвърждава в изрично и обвързващо изявление, че ще следи с необходимото внимание въпроса за недопускане на всички форми на говор на омраза и неспазването на това задължение ще представлява основание за спиране и възстановяване от страна на субекта на отпуснатото държавно финансиране.

Двете страни ще предприемат ефикасни мерки за предотвратяване на недобронамерена пропаганда от страна на институции и агенции и ще обезкуражават дейности на частни субекти, насочени към подстрекателство на насилие, омраза или други подобни действия, които биха навредили на техните отношения.

Реабилитация на жертвите на репресии на комунистически период

Правителството на Република Северна Македония, в период до една година, да създаде необходимата всеобхватна правна рамка за пълно отваряне на архивите на репресивния апарат на бившите служби на държавна сигурност от комунистическия период, включително полиция, цивилно и военно разузнаване и контраразузнаване в периода 1945-1991 г. Тази всеобхватна правна рамка ще създава ясни възможности за свободен, неограничен и своевременен достъп, проучване, право на ползване, публикуване и институционално съхранение и опазване на съответните документи.

Правителството на Република България да сподели своя опит в тази област, включително по отношение създаването на специализиран централизиран архив, на основа на приетото от страната през 2006 г. законодателство в областта. България ще продължи да осигурява достъп до архивите на репресивния апарат на бившите служби на държавна сигурност от комунистическия период, с което ще продължи да създава ясни възможности за свободен, неограничен и своевременен достъп, проучване, право на ползване, публикуване и институционално съхранение и опазване на съответните документи.

Темата за историята

Двете страни да се придържат към одобрените от Съвместната междуправителствена комисия по чл. 12 текстове като основа за организирането, съвместно или индивидуално, на чествания, както и да се придържат към тях в публични речи и изявления относно общи исторически събития и личности, за които въпросните чествания биват организирани.

Двете страни, чрез компетентните институции, да изготвят и представят примерни уроци на основа на препоръките на Комисията, по които Комисията е постигнала съгласие, същите да бъдат приложени към Протокола от следващото заседание на Съвместната междуправителствена комисия по член 12 от Договора за приятелство, добросъседство и сътрудничество и в бъдеще да се включат в учебните програми, учебниците и релевантните учебни материали, като същите препоръки да бъдат взети под внимание и в съответствие с тях да бъде приведено съдържанието на надписите на паметници, табели, информационни материали в музеи и други обекти с образователно и културно значение, както и релевантната информация в електронни информационни масиви с публична собственост.

Двете страни ще насърчат Комисията да завърши прегледа на периода на Средновековието в срок до една година от подписването на настоящия Протокол.

На следващото заседание на Съвместната комисия по чл. 12 от Договора, двете страни да одобрят препоръките на Комисията по целия период през периода на Средновековието.

В изпълнение на т. 3, ал. 3 от Протокола от първото заседание на Съвместната Междуправителствена комисия от 2019 г., правителствата на двете страни да насърчат

Комисията да изготви и да предложи на двете правителства препоръки за съвместно отбелязване на общи исторически събития и личности, в срок до една година от подписването на настоящия Протокол.

Двете страни, не по-късно от учебната 2024-2025 г., да приведат в съответствие, където е необходимо, всички учебници по история в учебната програма, така че да отразяват постигнатите до този момент резултати от работата на Комисията, в съответствие с чл. 8 ал. 2 от Договора.

Двете страни да продължат да подкрепят и окуражават дейността на Комисията, поемайки ангажимент да продължат да хармонизират релевантните учебници и учебни програми, в съответствие с резултатите от работата на Комисията, утвърдени от двете правителства.

Двете страни подкрепят и окуражават Комисията да завърши работа по всички периоди от общата история, която свързва двете държави и народите им, в съответствие с чл. 8 ал.2 от Договора, с цел цялостното имплементиране на тези нейни препоръки в образователните програми до членството на Северна Македония в Европейския Съюз.

Република Северна Македония ще предприеме мерки за осигуряване на ефективен достъп до равни права, защита от дискриминация и опазване на културата и идентичността на българската общност в Република Северна Македония:

- Постигане на устойчиви резултати в превенцията и реакцията срещу прояви на език на омраза към българите в Република Северна Македония в публичното пространство в Република Северна Македония;
- Постигане на устойчиви резултати в превенцията, разследването и наказателното преследване при престъпления от омраза, прояви на език на омраза и на дискриминация срещу българите в Република Северна Македония;
- Предприемане на ефективни мерки за повишаване на осведомеността относно институционалните механизми по правата на човека и повишаване на доверието на българите в Република Северна Македония към тези механизми и национални институции;
- Постигане на устойчиви резултати за гарантиране на свободното упражняване на правата на българите в Република Северна Македония за свободно изразяване, опазване и развитие на идентичността и специфичните характеристики на тяхната общност, както и за свободно използване на символите на тяхната общност;

С подписването на настоящия Протокол, България потвърждава, че ще даде съгласие за приемане на окончателното предложение на Френското председателство на Съвета на ЕС от 30 юни 2022 г. за приемане на Преговорната рамка и провеждане на Междуправителствените конференции за отваряне и затваряне на фазата на отваряне на преговорите за присъединяване на Република Северна Македония към ЕС.

Подписан в София на 17 юли 2022 г. в два оригинални екземпляра, всеки един на официалните езици на страните – български език, съгласно Конституцията на Република България и македонски език, съгласно Конституцията на Република Северна Македония, като и двата текста имат еднаква сила.

Г-жа Теодора Генчовска

СЪПРЕДСЕДАТЕЛ

ОТ СТРАНА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Г-н Буяр Османи

СЪПРЕДСЕДАТЕЛ

ОТ СТРАНА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА
МАКЕДОНИЈА